

Tot dit ideaal heeft de Chr. Nat. Conf. van Shanghai een grooten stap nader gebracht.

Wij merkten reeds een vorig maal op, dat China door de groote mogendheden werd en wordt ten onder gehouden. Vooral het heidensch Japan en het Christelijk Amerika staan aan onderdrukking schuldig.

Doch de algemeene ontwakning van het nationaal bewustzijn der Oostersche volken heeft ook China aangeraakt, met name zelfs het Christelijk China, d.w.z. dat deel van China, dat reeds voor het christendom mocht gewonnen worden. En dan ligt het voor de hand, dat de Christen-Chinezen niet slechts staatkundige vrijheid en onafhankelijkheid wil, maar ook onder de voogdij (dikwijls een overheersching) van de Engelsche en Amerikaansche zending van daan zoekt te komen.

Dat de motieven hiervoor steeds zuiver christelijk zijn, zouden wij niet gaarne beweren. Er zal ook veel van den mensch, van den vleeschelijken mensch, bij zijn. Doch daarmee is de zaak zelf alteminst veroordeeld; integendeel, wij juichen het streven der Christen-Chinezen van harte toe.

Hoe de bovengenoemde Conferentie een uiting van dit streven was, en het beoogde doel naderbij heeft doen komen?

In 1907 was ook te Shanghai een Conferentie gehouden met het oog op het christendom. Maar deze was een conferentie van zendelingen; de Chinezen stonden er buiten; de vreemdelingen beraadslaagden onderling zonder de Chinezen over de Chinezen.

Dit kon ook moeilijk anders. En al zouden sommigen van de Christen-Chinezen in staat en bevoegd zijn geweest, om mee te oordeelen over den stand van zaken en de te nemen maatregelen voor de doorvoering van het christendom, er werd toen niet aan gedacht, noch door de zendelingen, noch door de Chinezen; er werd trouwens geen behoefte aan gevoeld ook.

Daarbij, het onderwerp van bespreking was in 1907 een geheel ander. Er zijn in China — wij merkten het een vorig maal op — 144 zendingscorporaties van Protestantische zijde, die elkander onwillekeurig gedurig in den weg zitten en hinderen. En het was de bedoeling van de Conferentie in 1907 tusschen die verschillende lichamen een werkverband te leggen en samenwerking te zoeken.

Maar nu in 1922, hoe geheel anders was in deze 15 jaren de situatie geworden! Het is hetzelfde China niet meer. Wat men in 1907 niet had kunnen denken en zelfs niet durven droomen, dat in afzienbaren tijd mogelijk zou zijn, is nu werkelijkheid geworden: een vergadering van bijna 1200 christenen komt bijeen, waarvan niet minder dan 570 Chinezen, sprekend over een Chineesche kerk!

Over de geweldige moeilijkheden, die moesten worden overwonnen, voordat zulk een vergadering bijeen komen kon, spreken wij niet, daar zij voor ons doel van weinig belang zijn.

Het verschil in ras was een groot bezwaar, doch erger was het groote getal van richtingen en gezindten. Broederlijk (en zusterlijk) zaten naast elkander Anglicanen, Baptisten, Congregationalisten, Lutheranen, Methodisten, Presbyterianen en anderen, en deze allen ook weer in onder-richtingen verdeeld. Tevens waren vertegenwoordigd de christelijke mannen- en vrouwenverenigingen in China, en ook nog enkele paedagogische instituten. Inderdaad, op kerkelijk gebied een allegaartje bij uitnemendheid, maar toch verenigd om den persoon van Jezus Christus, en jagend naar hetzelfde doel: een Chineesche kerk.

Mede een bezwaar was de taal, waarin gesproken zou moeten worden. Van de buitenlandsche talen kwam alleen het Engelsch ernstig in aanmerking; maar het ging toch niet aan op een nationale vergadering Engelsch als spreektaal te gebruiken! Bovendien, vele Chinezen zouden het niet hebben verstaan. Dan Chineesch? Doch afgezien van het feit, dat velen van de zendelingen deze taal niet of niet voldoende machtig waren, bleef nog de vraag te beantwoorden, welk dialect zou gekozen worden. Wij schreven toch reeds in ons eerste artikel, dat men niet zonder meer van de Chineesche taal kan spreken, gelijk b.v. van het Engelsch of het Nederlandsch.

Ten slotte viel de keuze op het Mandarijn-dialect; maar velen van de Chinezen verstonden dit ook niet; voor hen en voor de buitenlanders werd het Engelsch genomen. Elke toespraak moest dus uit het Chineesch in het Engelsch worden overgezet, en omgekeerd.

Ook was nog een vraag, wie de vergadering zou leiden; een van de Engelschen of Amerikanen? Maar dat zou het nationale gevoel der Chinezen hebben gekrenkt. Een Chinees dan? Maar zouden de buitenlanders, die tot dusverre altijd de leiders waren geweest, zich onder een Chinees zetten? Ja, het moest, en daarom kon het ook. En niet één van de zendelingen, die het anders wilde. Voorzitter werd toen de Chineesche predikant Dr Tscheng Tsching Ji, die bleek voor zijn taak volkomen berekend te zijn.

Opmerkelijk was het groote getal vrouwen op de Conferentie, niet minder dan 86, waarvan er verscheidene met veel vrijmoedigheid in deze groote vergadering het woord voerden. Trouwens, in China neemt de vrouw in het zendingswerk een vooraan-

staande plaats in. Van de 100 zendelingen zijn er niet minder dan 30 ongehuwde vrouwen. Telt men de vrouwen van de zendelingen er bij (wat natuurlijk niet geheel op gaat), dan is de verhouding van het mannelijk en vrouwelijk element als 2:3. Van de 675 zendingsstations in eigenlijk China zijn er 89, d.i. dus 13 pct. alleen door vrouwen bezet. En zoo zijn er nog meer interessante cijfers te geven.

Een bijzonderheid van de Conferentie was ook de belangstelling, die zij van de „buitenstaanders“ genieten mocht. Zuiver kerkelijk was zij wel niet, omdat ook het vereenigingsleven vertegenwoordigd was, maar een kerkelijk stempel droeg zij toch wel, en het doel was toch op een Chineesche kerk gericht. Maar dit verhinderde vele overheidspersonen en anderen niet, om hun „groeten“ officieel over te brengen of te laten brengen.

Zoo bracht de Amerikaansche generaal-consul de groeten over van de buitenlandsche bevolking van Shanghai, terwijl de commissaris voor buitenlandse aangelegenheden in naam van den gouverneur der provincie Kiangsoe, en de (christelijke) voorzitter van de Chineesche handelskamer te Shanghai in naam van de koopmanskringen spraken.

Ook de zoogenaamde christelijke generaal Feng, die toen juist ten strijde was getrokken tegen Tschang Tso Lin, liet zijn groet overbrengen, terwijl hij tevens verschillende wenschen had voor zijn provincie! En dan waren er natuurlijk talloos vele telegrafische gelukwenschen uit alle deelen van China.

Dat het op deze vergadering met haar heterogene elementen van ras, taal, volk en overtuiging, wel eens hokke, ligt voor de hand.

Gelijk de kerk in de christen-landen, heeft ook de zending danig te lijden onder de dusgenaamde Schrifteritiek. Wij behoeven hier niet uiteen te zetten, wat daarmee bedoeld wordt; het is trouwens van algemeene bekendheid. Kwam deze becrisicering der Heilige Schrift nu alleen van ongelovige zijde, dan was het nog te dragen, maar zelfs de Engelsche en Amerikaansche zending in China is van deze smetten niet vrij.

Van hoe fatale gevolgen dit is, leert de zending in ons eigen Indië. Sommige Mohammedaansche bladen op Java houden aan hun lezers het gedurig voor oogen, hoe de christenen in Nederland het onderling oneens zijn over den Bijbel, en enkele meer of minder groote deelen van den Bijbel schrappen en als onecht beschouwen; en dan stellen zij daar tegenover de eenheid van hun heilig boek, den Koran. Het is zelfs te vreezen, dat dit verschildend denken over het Woord van God de samenwerking tusschen de zendingscorporaties in Ned-Indië groote hindernissen in den weg zal leggen, zoo niet voor een groot deel onmogelijk zal maken.

Doch keeren wij naar China terug.

De met het modernisme besmette zendelingen trachten natuurlijk een modern „christendom“ in te voeren. Daarbij heeft de moderne cultuur met haar uitwassen ook beslag gelegd op de harten van sommige Christen-Chinezen.

En deze overtuigingen, die van het streng positieve christendom sterk afwijken, kwamen ook op de Conferentie aan het woord.

Wel bleek het, dat de aanhangers van het modernisme zeer verre in de minderheid waren. Maar dat zulke stemmen beluisterd werden, was toch een slecht teken. Het woord van den grijzen leider der beroemde China Inland Mission, den heer Hoste, was dan ook zeer terecht (en gelukkig, dat het zoo goed als algeheele instemming vond), dat het bij de zending mede hoofdzakelijk gaat om het onvoorwaardelijke gezag van de Heilige Schrift. Dit maakt juist onze Gereformeerde zending zoo krachtig, dat wij wars van alle Schrifteritiek staan op den onveranderlijken grondslag van het onfeilbaar Woord van God.

De Conferentie liet, bij het verschil van overtuiging onder haar leden, de afgewaardigden vrij. Gemeenschappelijk belang bond ze samen, en een gemeenschappelijk doel dwong hen tezamen te handelen. Daarmee was niet alle innerlijke eenheid zoek, want dan zou het een huis op den zandgrond zijn geweest.

Die eenheid bleek op een der gewichtigste oogenblikken der Conferentie, toen er zelfs gevreesd werd, dat alles uit elkander zou spatten.

Er werd toch ten slotte, om eenig positief resultaat te bereiken, besloten tot de oprichting van een Chr. Nationalen Raad. Op welke belijdenis zou deze Raad moeten rusten? Waar de Conferentie zelf zulk een beslist uitgesproken belijdenis miste, kon zij voor den Raad moeilijk zulk een belijdenis vaststellen. Zonder op de bijzonderheden in te gaan (waarover meer in ons slotartikel) volstaan wij er nu mede op te merken, dat de Conferentie aan den wensch van velen tegemoet kwam, om toch in eenig opzicht haar geloof uit te spreken. Een commissie gaf hiervoor de volgende formule:

„Wij, leden der Conferentie, belijden met blijdschap ons geloof in, en vernieuwen onze overgave aan God den almachtigen Vader, en Jezus Christus Zijn Zoon, onzen Heere en Zaligmaker, die ons heeft liegehad en zichzelf voor onze zonden heeft overgegeven, en den Heiligen Geest, den Heer en Gever des levens; en erkennen onze getrouwheid

aan de Heilige Schriften als den oppersten regel voor geloof en wandel, en aan de fundamentele geloofsartikelen, gehouden door de kerken, tot welke wij onderscheidenlijk behooren.”

De Conferentie aanvaardde met opstaan deze resolutie, en barstte toen spontaan uit in het zingen van de doxologie, heide in het Chineesch en het Engelsch. Dat moet het meest dramatische en ontroerende oogenblik der Conferentie zijn geweest. J. B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Het gevaar van elkander niet te kunnen begrijpen tusschen Duitschland en Frankrijk.

Professor Henri Lichtenberger, die aan de Parijsche Universiteit doceert in de Germanistik, heeft een boek geschreven over: het huidige Duitschland in zijn verhouding tot Frankrijk. Dit boek is in beide landen met groote ingenomenheid ontvangen. De vrede van Versailles en de vragen naar wie de schuld van den oorlog is en hoe de „reparationen“ moeten geschieden, worden van verschillende zijden belicht.

Het eerste hoofdstuk geeft een historisch overzicht van het antagonisme franco-allemans; in een tweede hoofdstuk worden de groote stroomingen in de Deutsche gedachtenwereld ten dezen opzichte weergegeven en in het derde hoofdstuk gaat het over de vraag van het herstel in nauw verband met die van wie de schuld is van den oorlog.

In dit allerbelangrijkste werk nu zegt de schrijver: Het elkander wederzijds niet verstaan is een nog grooter gevaar, dan de wederzijdse haat.

Dat men elkander niet verstaat blijkt o.a. al heel klaar uit het antwoord door de Fransche en Belgische Protestanten gegeven op „de boodschap der Zweedsche bisschoppen“.

In den laatste tijd treedt bijna geen kerkvorst onder de Protestanten zoozeer en zoo vaak op den voorgrond als Nathan Soederblom, aartsbischof van Upsala in Zweden.

Op de groote wereldconferenties klinkt zijn stem met macht. In de totstandkoming dier conferenties na den oorlog in Zwitserland, Engeland, Denemarken en Zweden gehouden, had hij het groote aandeel. Daarbij mag worden herinnerd, dat naar evenredigheid wellicht geen volk zooveel doet voor het lijdend Protestantisme in Europa dan het Zweedsche. Wat wij doen voor de verdrukte gereformeerden van Europa, dat doet Zweden en naast Zweden ook Noorwegen voor het lijdend Lutherdom.

Nu heeft Soederblom in naam van het concilie van Zweedsche bisschoppen een boodschap gezonden in verband met de bezetting van de Roer aan Bonar Law; aan den aartsbischof van Canterbury; aan president Harding; aan den kardinaal aartsbischof van Parijs en aan Poincaré. Eveneens is deze boodschap gezonden aan den kanselier Dr Cuno en aan den heer Motta, den vertegenwoordiger van de Zwitsersche republiek op de vergaderingen van den Volkerenbond. Ook werd deze boodschap gericht aan het adres van Prof. Dr Wilfred Monod, die het Fransche Protestantisme vertegenwoordigde op de wereldconferentie te Kopenhagen. Daar zij tot zijn bevreemding niet was geadresseerd aan den Raad van het Fransch Protestantische Verbond, haastte Monod zich de missive mede te deelen aan genoemd verbond.

Lit het antwoord nu van dat verbond, gegeven aan de Zweedsche bisschoppen, komt duidelijk aan het licht, dat het groote gevaar door Lichtenberger gesignaleerd, reeds aanwezig is. Het Fransche antwoord is door en door beleefd, maar brengt niet nader tot elkander. Het wijst met scherpte op een feit, waarover de Fransche Protestanten zich ten eerste verbazen en waaromtrent zij opheldering vragen en waardoor de boodschap geen besten indruk in Frankrijk heeft gemaakt, namelijk het feit, dat één zin, zeer incrimineerend voor Frankrijk, wel voorkomt in het stuk, gezonden aan Engeland en Amerika, doch niet in dat wat geadresseerd werd aan Poincaré en Monod. En wel deze zin: Thans snijdt wapengeweld onder den dekmantel van vrede groote stukken uit het land van een ontwapenden gebuur en verergert daardoor diens ten hemel schreienden nood. Ook nog in andere opzichten is er verschil tusschen de boodschap aan de Engelschen en die aan de Franschen. Het moet worden toegegeven, dat dit een eigenaardigen indruk maakt.

Het Fransche antwoord verzuimt niet op dit verschijnsel te wijzen en vraagt hoe of dit is gekomen; het vraagt naar den Zweedschen tekst. Het Fransche antwoord is niet van belang ontbloot. Het wordt als het ware gecommentarieerd door een zeer breed interview door Monod toegestaan aan een van de correspondenten van het Stokholmsche dagblad Svenska Dagbladet.

Ook hebben de Unie van de evangelisch-protestantsche kerken van België en de Belgische Zendingkerk in een gemeenschappelijk schrijven zich

gericht tot de protestantsche kerk af!

De boodschap der Oostenrijngingenomenheid wordt gemeedeling van gemerkt is vond in een eindigde aan te bied kenden Dr J. Larissen van pelijke betrouwen het antwoord te brengen, nigt te heb nader tot el belangrijk te autoriteiten den tegen d de Roomsche kerkge biten afst do onkerkel gaan kan? November 1 zen Duitsch ten geteld, sterk is v Frankrijk se testanten d

De (antir artikel van over / de d christenen huis halen. Het is de Materiaal

Het v lijk niet niet dan zelf aan 'Was raar to braken, elk jaar Toen en mij Wel dw openbati aan de v lijk alle Ik he over de er liber veel va gaarne druk de tranen van har oprichte vallen) wen vol men tot deren, togen d voor de vermaak men, al dergelij zeggen, die nie Ik he verteld, Amerika dat wo gelezen passage, „Wee gesticht beproev heeft, d vloer e men de vloer d noeg h den vlo maar la dat hij „Dat te dwel krankz kuren dat ged te sni Nu l

De

persten regel
fundamentele
ken, tot welke

staan deze
in het zin-
lineesch en
matische en
zijn geweest
J. D. W.

IKEN.

Open tusschen

die aan de
manistik,
huidige
ding tot
niet groote
in Versailles
den oorlog
heden, wor-

orisch over-
neo-alle-
de groote
edachten-
en in het
ag van het
van wie de

le schryver:
verstaan
in de we-

o.a. al heel
che en Bel-
oodschap

n kerkvorst
mak op den
m, aartsbis-

kt zijn stem
er conferen-
land, Dene-
het groote
d, dat naar
d doet voor
het Zweed-
de gerefor-
n en naast
ind Luther-

concilie
een bood-
zetting van
aartsbis-
ident Har-
bisschop
ens is deze
elizer Dr
tegenwoor-
de verga-
werd deze
Prof. Dr
Protestan-
konferentie
inding niet
Fransch
tte Monod
noemd ver-

id, gegeven
uidelijk aan
or Lichten-
Het Fran-
naar brengt
scherpte op
tanten zich
zij ophelde-
geen besten
lijk het feit,
ankrijk, wel-
ngeland en
geerd werd
in: Thans
dekman-
uit het
buur en
n hemel-
andere op-
schap nan-
Het moet
ardigen in-

op dit ver-
it is geko-
tekst. Het
g ontbloe-
d door een
toegestaan
Stokholm-
gelisch-pro-
rische Zen-
rijven zich

gericht tot den Zweedschen aartsbisschop. De Pro-
testantische kerken in beide landen wijzen de bood-
schap af!

De boodschap dan van Zweden, waarover de
Duitsche kerken zoo verblijd waren; die ook door
de Oostenrijksche Evangelische kerk met zooveel
ingenomenheid in haar „Evangelisch Kerkblad“
wordt gememoreerd; die in ons land aan de af-
deeling van den wereldbond der kerken niet onop-
gemerkt is voorbijgegaan; die in Amerika steun
vond in een geweldige kerkelijke beweging, welke
eindigde met een adres aan Harding en Hughes
aan te bieden, die niemand minder dan den be-
kenden Dr Ramsay, een van de algemeene secre-
tarissen van den wereldbond voor de vriendschap-
pelijke betrekkingen der kerken, bewoog om in Parijs
het antwoord der Fransche Protestanten ter sprake
te brengen, schijnt, als zoovele bemoeiingen, wei-
nig te hebben bijgedragen om de beide volkeren
nader tot elkander te brengen. Ik wil nog op een
belangrijk feit wijzen: 't is opmerkelijk, dat de leger-
autoriteiten in het bezette gebied scherper optre-
den tegen de Protestantische kerken dan tegenover
de Roomsche kerk. Teikens moesten de Protestan-
sche kerkgemeenschappen aan den Rijn hun loka-
liteiten afstaan en inruimen. Kruip het bloed bij
de onkerkelijke Fransen soms nog waar het niet
gaan kan? Is Foch niet goed katholiek? Sedert
November 1918 worden onder de 150.000 uitgewe-
zen Duitschers uit de Elzas, 100.000 Protestan-
ten geteld, waardoor het Protestantische volksdeel
sterk is verzwakt. De vriedenkersregering van
Frankrijk schijnt het meer te hebben tegen de Pro-
testanten dan tegen de Roomschen!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Christendom en Pers.

De (antir.) „Rotterdammer“ citeert een geestig
artikel van Ds K. Schilder (Delftsche Kerkbode)
over de dwaze naliviteit, waarmee „orthodoxe“
christenen den geksten journalistieken rommel in
huis halen.

Het is de „peine“ waard.

Materiaal voor christelijke zelfopvoeding.

Het volgende is werkelijk gebeurd. Ik zeg natuur-
lijk niet waar het was. En de lezers behoeven ook
niet daarnaar te informeren. 't Komt op de zaak
zelf aan.

't Was kermis. En op die kermis zou het weer
naar toegaan: dronkenschap, liederlijkheid, nacht-
braken, zedeloosheid, ontucht. Want zoo was 't
elk jaar gegaan.

Toen had men een anti-kermis-comité opgericht
en mij gevraagd er een woordje voor te spreken.
Wel dweepte ik niet met de beweging in elken
openbaringsvorm, dien ze aannam, maar ik gaf
aan de uitnoodiging toch gehoor, want ik kon natuur-
lijk alles zeggen, wat ik wilde.

Ik heb toen dien avond onder meer gesproken
over de eigenaardigheid in het verschijnsel, dat
er liberale en gansch fatsoenlijke lieden zijn, die
veel van al wat braaf en net is houden, die
gaarne bezig zijn „tot nut van 't algemeen“, die
druk doen aan den roep om philanthropie, die
trouwen plengen en liedjes wijden aan stichtingen
van barmhartigheid („neutrale“ altijd), die tehuizen
oprichten met staatsgeld — een bazar voor ge-
vallen meisjes en die melkkuur-paviljoenen bou-
wen voor verstokte dronkaards of maatregelen ne-
men tot bescherming van onwetig geboren kin-
deren, in die toch elk jaar opnieuw het verzet
tegen de kermis den kop indrukken en stevast
vóór de „volksverheffing“ in dit roemruchte volks-
vermaak voor platte zielen en dom janhagel stem-
men, als ze in den gemeenteraad zitten of in
dergelijke wijze colleges. Ik heb me verstout te
zeggen, dat ze te vergelijken waren met menschen,
die niet heeltemaal goed „bij“ zijn.

Ik heb toen, ter illustratie van dit gevoelen,
verteld, dat ik eens een proek van den bekenden
Amerikaanschen reuzenpreker (voor dit koer is
dat woord „reuzen“ op zijn plaats) Billy Sunday
gelezen had, en daaruit weergegeven de volgende
passage, die letterlijk bij hem aldus luidt:

„Weet ge, wat men in sommige krankzinnigen-
gestichten doet? Wanneer men bij een krankzinnige
beproeven wil, of hij zijn verstand terug gekregen
heeft, dan zet men hem in een kamer met steenen
vloer en een loopende waterkraan en dan geeft
men den patiënt een dwel en zegt hem, den
vloer droog te dweilen. Als hij dan verstand ge-
noeg heeft, om de kraan af te sluiten oer hij
den vloer gaat dweilen, dan wordt hij ontslagen,
maar laat hij de kraan doorloopen, dan weet men
dat hij nog gek is.

„Dat is, wat gij zoekt te doen. Gij zoekt droog
te dweilen met belasting (op drankmisbruik) en
krankzinnigengestichten en gevangnissen en Keely-
kuren en verbeteringsgestichten. Het eenige ding
dat gedaan moet worden is: den toevvoer af
te snijden“.

Nu laat ik me hier, net zoo nu als ginds,

natuurlijk niet uit over de vraag van Overheids-
maatregelen tegen drankmisbruik, hoewel het daar-
over liep bij Billy Sunday. Ik geef alleen maar zijn
beeld, zijn vergelijking weer, omdat ze treffend
illustreert, wat wij verwijten aan liberale dokters,
die op zekeren tijd van 't jaar tusschen de tanden
brommen, als zij kermismeisjes „behandelen“ moe-
ten, soms, nadat ze in Rotterdam of zoo „mis-
handeld“ zijn en die toch vóór de kermis zijn;
aan overheidspersonen, die maatregelen nemen tegen
ontucht, en dezen toch met vlag en wimpel bin-
nenhalen, aan allen, die lofredenen houden op
den arbeid tot veredeling van den volkszin en
toch maar al wat den volksmaak bedervend kan
begroeten met een weidsch gebaar van verlichting
en anti-clericalisme.

Toen ik uitgesproken had, werd ik netjes be-
dankt vanwege de commissie.

En daarna kregen verschillende menschen het
woord. Levendig herinner ik me iemand, die om
't volk van de kermis te houden, aan 't voordragen
sloeg. Voordragen, voordragen, dat de zaal daverde.
Voordragen, met armbeveeg, en ooggerol, en voet-
getrappel, als 't om 't leven ging.

Een ijverig man, dacht ik. Hij is vol van het
gevaar van de kermis.

En al waren de voordrachten nu niet bepaald
tot verheffing van den volkszin, toch dacht ik
in stilte: mijn voordrachten-specialiteit doet toch
ook op zijn manier óók zijn best, om den vloer
droog te dweilen. Wat zou hij graag de kraan
willen afsluiten....

Maar op die gedachte en dat vermoeden kwam
den volgende dag het ontzuiterende antwoord.

Ik had een zieke bezocht, lid van de Gerefor-
meerde Kerk. We hadden gesproken over al wat in
ziektedagen het hart bewegen kan en het gesprek
was werkelijk 'n vreugde geweest. En juist toen ik
de deur achter me dicht sloeg, om naar huis
te gaan, stond daar vóór mij mijn voordrachten-
specialiteit van de anti-kermis-vergadering van den
vorigen avond. Hij groette me erg vriendelijk, zeker
omdat, nog geen 24 uur geleden, ik zijn collega
gewees was, die hem zoo netjes geholpen had,
den vloer droog te dweilen. Nu zoo'n collegiaal
gevoel mag ik wel, als 't dan maar bevestiging
vindt in de feiten. Doch dat ontbrak thans, want
nu bestreed de man, die door mij geholpen was,
mij nogal heftig, al tikte hij ook aan de pet met
'n glimlachje van: we-kennen-mekkaar. Want onder
zijn arm droeg hij een geweldig pak kranten; den
naam van het blad, waarvan hij de bezorger was,
noem ik niet; maar — dat is gehoor — 't was
een echt liberale krant, en dan één van de slechtste
soort: een blad van wansmaak, van sensatie, van
ongelukkige feuilletons, van godedienstaaf of on-
verschilligheid voor godsdienst, een blad, waarin
aan kerk en school even 'n gemeenschappelijk
klein, heel klein rubriekje gegund wordt, en sport
en bokserij en bloedneusproletarigheid en bioscoop
en viezigheid, en ook de kermis een flinke beurt
krijgen. En met veel gratie tikte de vrijblijvende
rechterhand van mijn anti-kermis-gezinden en even-
wel nochtans pro-kermis-gezinde kranten bezorgende
collega aan de pet voor mij en stopte toen een exem-
plaar in de bus van mijn Gereformeerde
zieke.

Dan avond te voor hadden we samen ons erg
warm, staan dweilen.

Maar nu liet hij me staan. En het kraantje,
dat ik probeerde te sluiten, zette hij weer open.
Huis aan huis. Deur aan deur. Ook aan huizen
van Gereformeerden, die erg graag hadden dat de
dominee zoo eens preekte over de eere Gods op
alle levensterreinen en over den strijd tegen de
booze wereld. Hij zette al die kraantjes open. Hij
doet het nog. Ik zal eens naar hem informeren,
als 't weer kermis is. Als hij er weer is, zal ik
hem nog eens vertellen van zijn kraantje
en zijn kraantje.

Gelukkig was mijn Gereformeerde zieke bij het
volgende bezoek dadelijk te winnen voor een
abonnement op een anti-revolutionair dag-
blad. 't Heb de briefkaart zelf geschreven en
gepost.

Maar nu ben ik nog niet klaar.

O gij, Gereformeerde menschen, o gij orthodoxe
lieden, waarom dweilt ge den vloer, waarom kiest
ge dominees om te dweilen, en ouderlingen om te
dweilen en evangelisten om te dweilen en waarom
sluit ge het kraantje niet af? Het kraantje alvast van
de pers?

Waarom leest ge bladen als het „Rotterdamsech
Nieuwsblad“, of de „Haagsche Courant“, waarom
„De Telegraaf“ en waarom „De Courant“, waarom
zoo veel andere godsdienstloze of anti-godsdienstige
bladen, en waarom laat ge uw eigen pers maar
tobben?

Omdat die andere goedkooper zijn? Och, onze
bladen kunnen tegenwoordig ook wel in prijs con-
curreren, omdat andere menschen bijpassen, wat
gij nog onthoudt. Maar al waren ze driemaal zoo
duur, dan is dat mede uw schuld. De godsdienst-
haters profiteeren van uw twee dubbeltjes per
week, die ze straks steken in Kerk-vijandige onder-
nemingen. En onze bladen — ze kunnen kijken
naar uw twee dubbeltjes. Maar er aan komen niet.

En straks?

Straks moet de kerkeraad bij uw jongen komen,

want hij gaat mee met de anti-kerkelijke vakbewe-
ging. Dan mag de kerkeraad den vloer bij u dweilen.
Maar gij hebt elken dag het pers-kraantje
opgezet en hem onthouden de beschouwingen,
die tegenover de leugens der moderne vakbeweging
staan.

Straks gaan uw kinderen, zodra ze kunnen,
naar vieze bioscopen — twaalf moorden en der-
tien inbraken en één echthreuk voor een stuiver.
Dan mag de dominee komen om den vloer bij u
te dweilen. Maar gij laat het kraantje openstaan.
In uw krant worden immers Nap de la Mar, en
het ensemble zoo en het variété zus, alsof ze
wereldredders waren, geestdriftig verheerlijkt? En
uw zoontje weet uit uw blad de adressen voor
naakte-beenen-orientatie en erger te halen.

Straks klaagt ge over de onkunde, die er onder
de kerkmenschen is, betreffende kerkelijke zaken
en kerkelijke stroomingen. Ge schudt uw hoofd
over leden van uw kerk, van uw gezin, die niets
weten van onzen schoolstrijd, onze politieke worst-
elingen, ons hooger onderwijs. En de dominee moet
naar de vergadering en reddien wat te reddien is.
Hij moet den vloer dweilen. Maar gij laat het
kraantje open en als iemand u onderhoudt over
uw Christelijke roeping ten opzichte van de Chris-
telijke pers — dan keert ge 't dubbeltje, dat voor
de pers is, voor onze pers, om en om, het-
zelfde dubbeltje, dat straks uw familie in de kas
stort van de moderne vakbeweging, die de Kerk
vermoordt en de revolutie in de hand werkt, of
in de cassa van de bioscoop, bij de soms wat gele,
zieke, gepoetste juffrouw.

Wie op anti-kermis-vergaderingen spreekt, moet
geen bezorger willen zijn van Godloze bladen.

En doe me nu een genoegen. Als dit artikel
u geldt, of een van uw kennissen, zeg dan niet:
die Billy Sunday kan aardig vertellen; om dan weer
'n kop koffie te drinken. Schrijf dan een brief-
kaart voor u zelf, of ga met een ingevulde brief-
kaart naar uw kennis toe. En bestel dan aanstands
een anti-revolutionair dagblad.

Als ge het ernstig meent met uw dweil, doe dan
het kraantje dicht.

Direct.

Dat is eisch van gezond verstand.

Het is ook een stuk van waarachtige vroomheid.

Maar nu verder.

Dezelfde „Rotterdammer“ knoopt aan het leuke
en rake artikel van Ds Schilder aan een beschouwing
vast, die we ook aan onze lezers gunnen.

Laat ons er echter bij mogen voegen, dat we
het probleem van onze verhouding tot de z.g. neu-
trale pers toch vooral niet alléén negatief zoeken
op te lossen.

Noodig is: 1o. Invloed uitoefenen op de neutrale
pers, door getuigenis. Er is reeds veel verbeterd
in de groote bladen, als „N. R. C.“ en „Handels-
blad“.

2o. Onze eigen pers opheffen tot het hoogste
journalistieke peil.

Daartoe is samenwerking noodig.

Een christelijke pers-bond.

Wie begint?

Predikanten en onze Christelijke Pers.

Een lezer vestigt er onze aandacht op, dat den
laatsten tijd zoo dikwijls familie-advertentiën van
rechtzinnige, zelfs Gereformeerde predikanten voor-
komen in de liberale bladen, terwijl dan soms
zelfs de Christelijke pers voorbijgegaan wordt. Hij
vraagt wat we hiervan denken.

Dat is een pijnlijke vraag. Want het doet ons
innig leed te moeten zeggen, dat nog herhaaldelijk
blijkt, dat er heeren predikanten zijn die ten deze
hun roeping niet verstaan, of, wat nog erger is,
zelfs die roeping verkrachten.

Slag op slag toch moeten we het ondervinden,
dat predikanten, die voortdurend tegen het ongelooft
waarschuwen en die de ouders vermanen geen on-
christelijke dagelijkse lectuur op de huistafel te
brengen, toch zelf zich op liberale dagbladen abonne-
eren of daarin adverteeren.

Dat dit hen, die al hun krachten en hun toe-
wijding aan de Christelijke pers geven, grieven moet,
laat zich begrijpen. Maar daar zullen we niet al te
erg over treuren. 't Kan ons slechts nederig houden
en bewaren voor zelfgenoegzaamheid.

Maar overigens denke men over de door ons
betreunde handelwijze van zulke predikanten niet
gering. Zij timmeren aan den weg. Hun doen en
laten wordt als een voorbeeld beschouwd.

Wie een liberaal dagblad in de brievenbus van
onze predikanten ziet bezorgen, gaat meenen, dat
't toch nog niet zoo erg gesteld is met de vrij-
zinnige pers, waartegen telkens gewaarschuwd wordt:
de dominees gaan er wel tegen te keer, maar
zelf kunnen ze er geen afstand van doen. Dan, zij
beweren wel op de hoogte van hun tijd te moeten
blijven, maar zou zoo een goed ontwikkeld on-
met zijn tijd meelevend Gemeentelid dat ook niet
kunnen zeggen? En zoo verliezen de waarschuwingen
der predikanten haar beste kracht.

Bovendien, toegegeven, dat de liberale pers altijd
nog wat meer te lezen biedt dan de Christelijke,
zijn er ook niet offers, die ten zegen kunnen zijn?

(Wordt vervolgd.)

B. W.

De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste
instrumenten van den
tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)
Rosestraat 42a - Rotterdam